

Llengua i mitjans

PERE ORTÍS

Comencem aquest tros de benigna correcció declarant que estem molt contents dels nostres mitjans i que els estimem de cor. I que també estimem, però molt, la llengua que hi parlen. I aquesta sí que la volem senzilla, clara i gens bruta. Celebrem que la correcció de la llengua hi hagi millorat sensiblement, els darrers temps.

Comencem pel programa d'Antoni Bassas, al matí, a Catalunya Ràdio, el més escoltat i que més ens agrada.

Algunes vegades el senyor Bassas suprimeix el pronom impersonal *hi*, que és regit pel verb *haver* quan aquest vol dir *existir*. Així: *Pot haver més desgràcies, per **Pot haver-hi més desgràcies**.

També practica el datiu anticipat, com ho fa el castellà: *La xarxa d'espionatge que li costà a Nixon el càrrec, per **La xarxa d'espionatge que costà a Nixon el càrrec**. *Li va dir a Mas («Le dijo a Mas»), per **Va dir a Mas**. *Això digue-li a ell, per **Això digue-ho a ell**.

És notable la supressió dels adverbis pronominals *en* i *hi* a càrrec de molts locutors, en els nostres mitjans. *Ara té deu i aviat farà quinze, per **Ara en té deu i aviat en farà quinze**; *en*: pronom que es refereix a l'implícit *anys*.

La supressió d'aquests pronoms feix lletjament el català. Els nostres locutors haurien de posar-hi una cura extremada.

Alguns locutors diuen *emplaçar* per *comprometre*. *Maragall emplaça Piquer, per **Maragall compromet Piquer**. *Emplaçar*, en català, vol dir 'col·locar quelcom en un lloc': **La ciutat l'han emplaçada en una vall preciosa**.

Carpa per *envelat*. *S'han trobat sota la carpa, per **S'han trobat sota l'envelat**. *Carpa*, en català, tan sols és un peix de riu.

Vivenda, per *habitatge*.

Nòvio, per *nuvi*, *xicot*, *promès*.

Novedós, per *innovador*, *novell*.

Tot sovint sentim *posar pals a les rodes. (En tot cas seria *posar bastons a*

les rodes) Cal dir: **Posar entrebancs** –o **entrebancar**, simplement.

*Allà ells («Allá ellos»), per **Per a ells va el pollastre** o **del seu pa faran sopes**.

*Presca de pèl, per **rifada** o **aixecada de camisa**.

També és freqüent la supressió de la preposició *de* on ha de ser emprada per imperatiu gramatical. *Dades no tenim, per **De dades no en tenim**. *Venir, no vindrà, però..., per **De venir, no vindrà, però...** *M'ha donat un pom artificial i un altre natural, per **... i un altre de natural**. *Obstacles no ha trobat, per **D'obstacles no n'ha trobats**. *El fet gràcia no té, per **El fet, de gràcia no en té**.

*Ha tingut aquesta ocasió i una segona, per **Ha tingut aquesta ocasió i una altra**. En tot cas hauria de dir: Ha tingut aquesta ocasió i una *de* segona. Però el català no ho diu així. Tampoc: *Ha fet dues publicacions i ara prepara una tercera, per **Ha fet dues publicacions i ara en prepara una altra**. Pel context es veu clar si és la tercera o la quarta. Bé que, si tant convé, s'especifica afegint-hi el nombre: **... i ara en prepara una altra, la tercera**.

A Catalunya Ràdio, en acabar-se les notícies de les quatre, un senyor diu *bandeja*, a l'inici del programa *It's show time!* Ell celebra dir *bandeja* i assegura que parla com parlen a Barcelona. Demanem seriositat als professionals, respecte a la llengua i respecte als oïdors –que l'estimen, la llengua. No he comprès mai aquests locutors que volen fer el graciós maltractant la llengua que els parlà sa mare.

Fixem-nos com els nostres locutors generalment feliciten amb *Felicitats!* Bé, paraula catalana, però imposada últimament pel castellà (**Felicitades!*). En català sempre hem emprat el clàssic **Per molts anys!** Dic clàssic perquè deriva dretament del llatí *Ad multos annos!* **Per molts anys!**, o **Molts d'anys!**, que diuen els mallorquins, sempre que es tracti de felicitar pel sant o pel natalici, si us plau!

Els anuncis publicitaris són fets per professionals de la propaganda, però no per mínims coneixedors de la llengua. En un anunci de «la Caixa» emfasitzen la *hipoteca oberta* –un subjecte concret– i després diu *Parlem*; ha de dir **Parlem-ne**. Un altre anunci de la Universitat Pompeu Fabra diu igualment, respecte d'un tema concret, *Informa't*, quan ha de dir **Informa-te'n**. Un nen diu al pare: *Quantes coses saps, pare! («Cuántas cosas sabes, padre!»), quan en català castís i domèstic ha de dir: **Sí que en saps, de coses, pare!** Una mestressa diu *Ja vaig! («Ya voy!»), quan ha de dir **Ja vinc!**

En un altre anunci diuen: *Que treballi la meva àvia («Que trabaje mi abuela!»). En català *àvia* és afable i benigne, mentre *abuela* en castellà és fort i instrumental del dir gruixut. Hauria de ser: **Que treballi el Simó del Tort!**, poso per cas, o **Que treballi el moro Mussa!**

Els homes del temps ens diuen a cada moment *Anem a veure el mapa («Vamos a ver»), quan el tenen a l'esquena mateix. Si no hi ha trasllat físic, l'expressió és un calc servil de («Vamos a ver») i cal dir **Vegem el mapa** o **A veure, mirem el mapa**. En Francesc Mauri sempre diu: Hi haurà núvols, però *sense més conseqüències, expressió que fa tot l'olor de («sin más consecuencias»). A Ponent sempre hem dit: Hi haurà núvols, però **sense res de més avant**. Expressió bellíssima, ni que vingui de Ponent.

En els esports, els locutors diuen sempre: Ha guanyat per *golejada, amb tota l'olor de («goleada»). Fóra molt més català dir **golada**. A Ponent sempre hem dit: **Li ha clavat una pana. Tres a zero, quina pana!** El verb *empanar*, a Ponent, vol dir rendir algú sota un pes superior a les seves forces.

També diuen: *S'ha donat volta i ha marcat gol («Se ha dado la vuelta y...»), per **S'ha girat i...** *Ha donat volta al marcador («Ha dado la vuelta al marcador»), per **Ha capgirat el marcador**.

Diuen *derribar, per **Fer caure, tirar a terra, tombar** o **abatre**.♦